

Büyümeyi Sürdürmek: Yurtiçi Tasarrufların Önemi

Eser Pirgan Matur

Ekonomik Modeller ve Stratejik Araştırmalar Dairesi
Kalkınma Bakanlığı

24 Ekim 2014

Sunum Planı

- **Yurtiçi Tasarrufların Kalkınma İçin Önemi**
- Yurtiçi Tasarrufların Gelişimi
- Uluslararası Karşılaştırma
- Yurtiçi Tasarruflardaki Gerilemenin Nedenleri
- Düşük Yurtiçi Tasarrufların Yol Açtığı Sorunlar
- Onuncu Kalkınma Planında Tasarruf Politikası

Yurtiçi Tasarrufların Kalkınma İçin Önemi

Büyümenin Finansmanı:

- **Kapalı Ekonomi Koşullarında**
  - Yurtiçi Tasarruflar
  - Resmi kreditorlerden sağlanan finansman*
- **Açık Ekonomi Koşullarında**
  - Yurtiçi Tasarruflar
  - Dış Tasarruflar
    - Resmi kreditorlerden sağlanan kaynaklar
    - Bankacılık kesiminin yurtdışı borçlanması
    - Finans-dışı özel kesimin yurtdışı borçlanması

* Türel

Yurtiçi Tasarrufların Kalkınma İçin Önemi

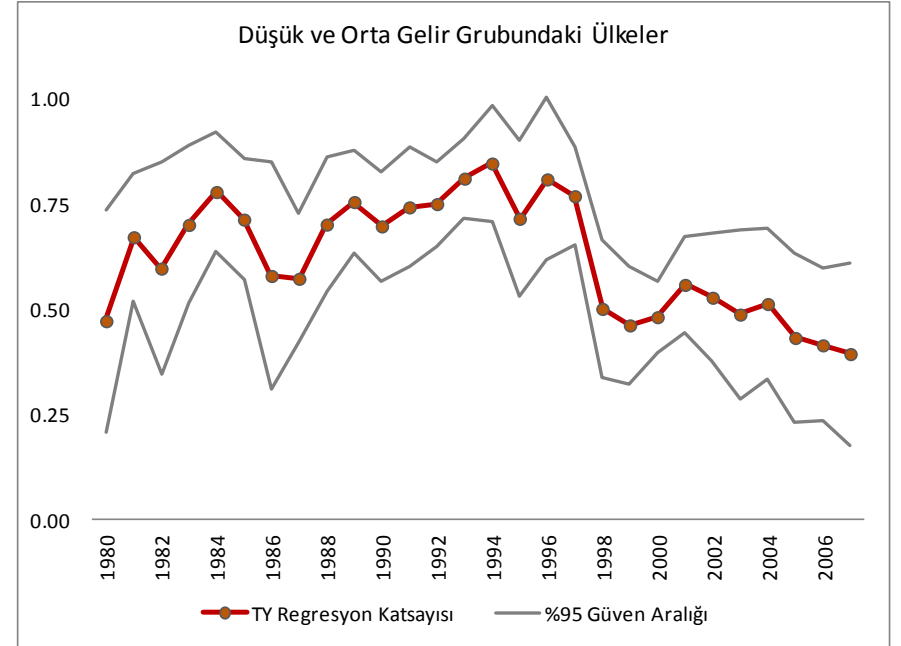
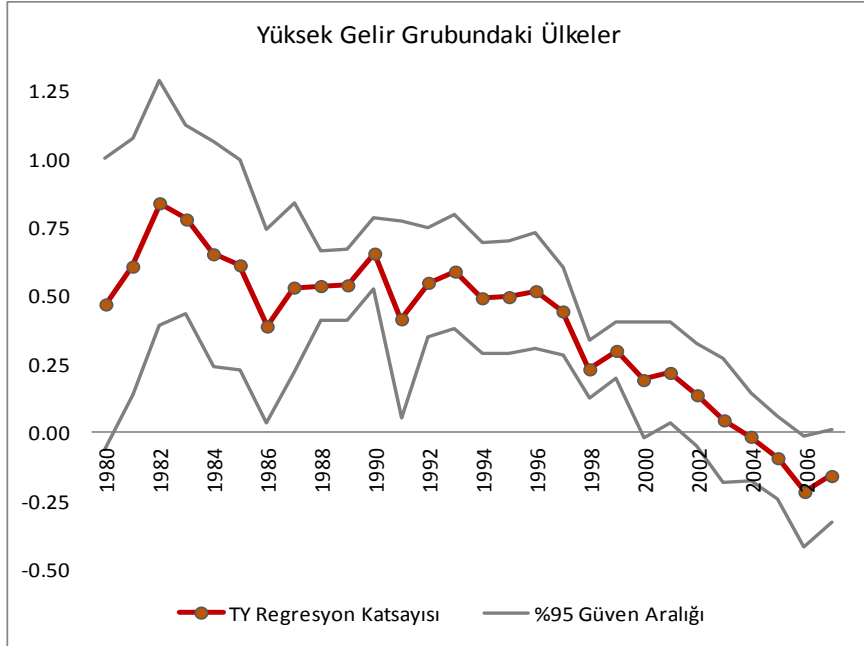

İktisat teorisi açık ekonomi koşullarında yatırım finansmanı için ne diyor?

- Sermaye hareketlerinin serbest olduğu koşullarda tasarruflar en üretken yatırım olanaklarının bulunduğu ülkelere akar.
- Bu durumda bir ülkedeki yatırımlarla o ülkenin yurtiçi tasarrufları arasında bir ilişkinin olması beklenmez.
- Yatırımlar yalnızca yatırım olanaklarına (yatırımın beklenen getirisine) bağlıdır.
- Bir ülkedeki yatırımlarla o ülkenin yurtiçi tasarrufları arasında kuvvetli bir ilişkinin olması durumu **Feldstein-Horioka bilmecesi** olarak adlandırılmıştır.

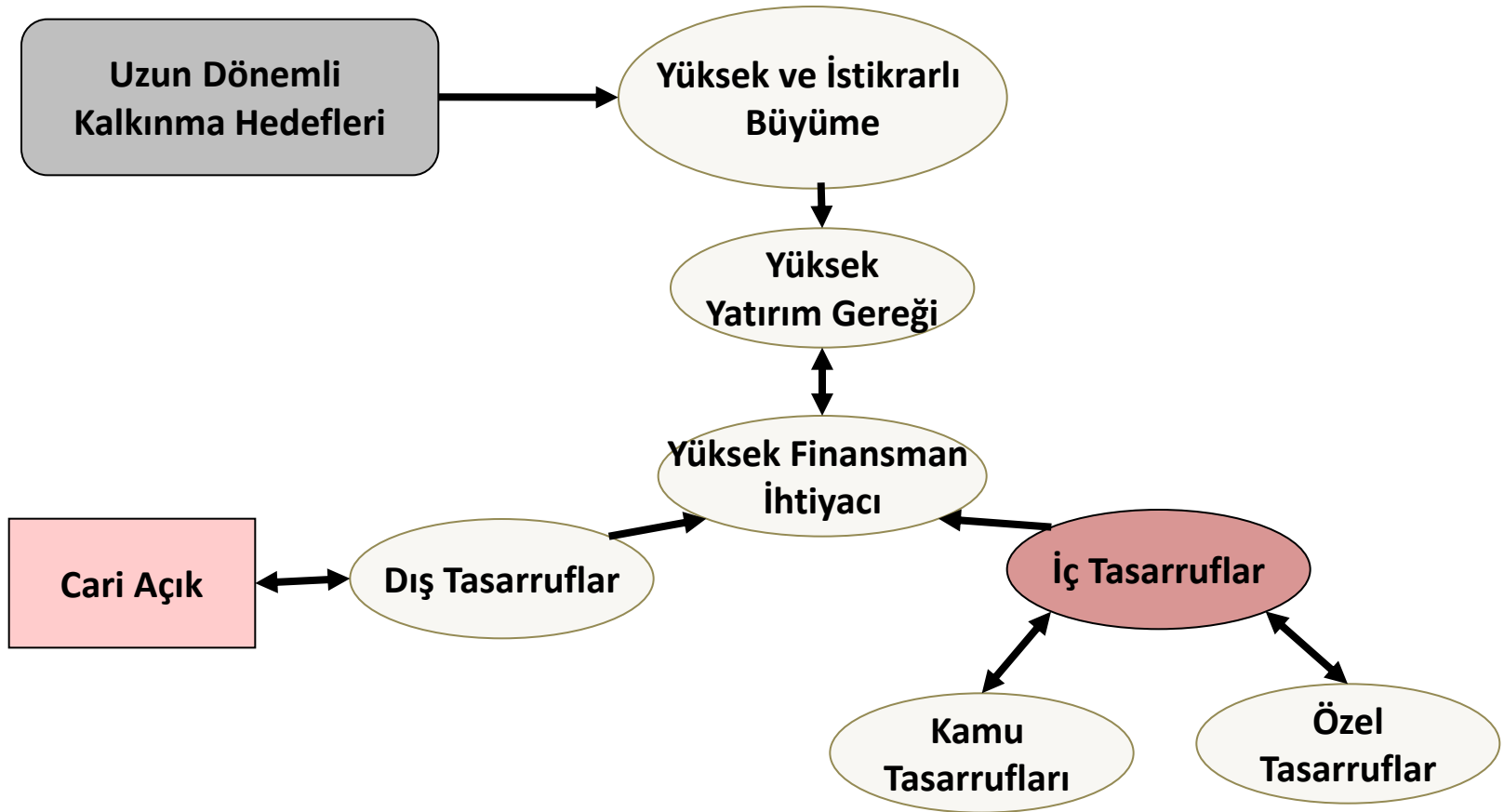
Yurtiçi Tasarrufların Kalkınma İçin Önemi

Yatırım-Tasarruf İlişkisi

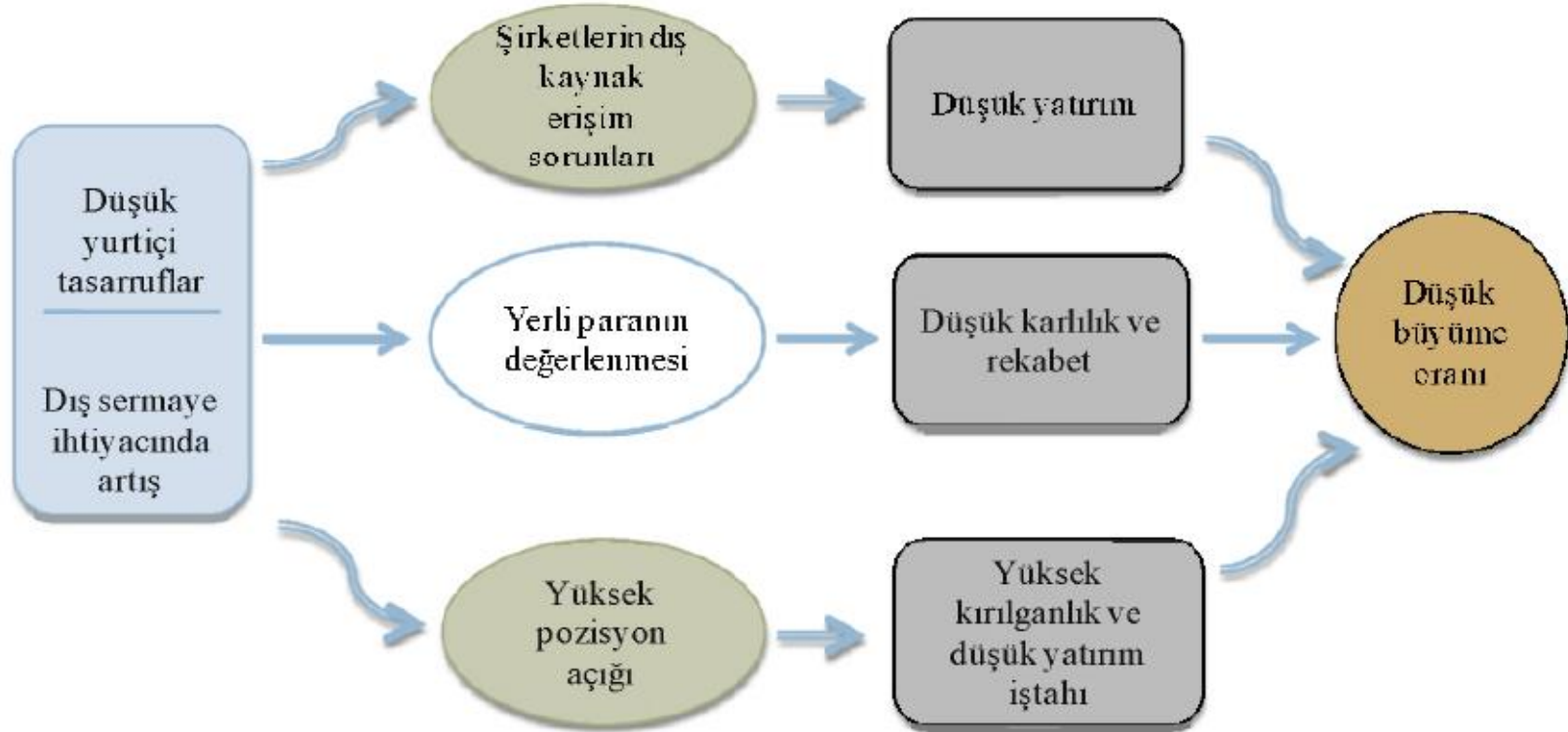

Kaynak: Hevia (2010), “Saving in Turkey: An International Comparison”, Background study for the CEM. Ankara: World Bank.

Yurtiçi Tasarrufların Kalkınma İçin Önemi

Yurtiçi Tasarrufların Kalkınma İçin Önemi

Kaynak: 2013 Türkiye Ülke Ekonomik Raporu, DB-KB

Sunum Planı

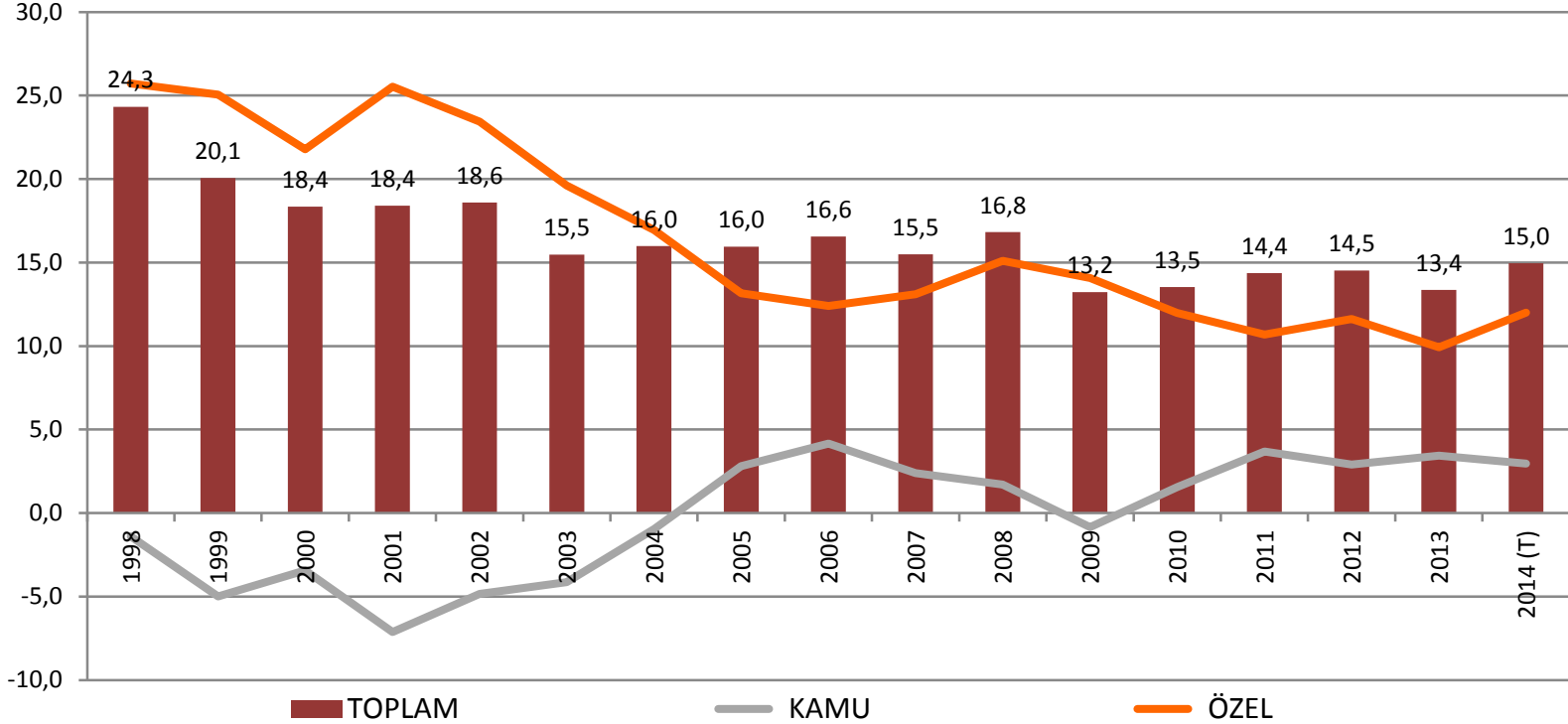

- Yurtiçi Tasarrufların Kalkınma İçin Önemi
- **Yurtiçi Tasarrufların Gelişimi**
- Uluslararası Karşılaştırma
- Yurtiçi Tasarruflardaki Gerilemenin Nedenleri
- Düşük Yurtiçi Tasarrufların Yol Açtığı Sorunlar
- Onuncu Kalkınma Planında Tasarruf Politikası

Yurtiçi Tasarrufların Gelişimi

Tasarruf Oranları (%)

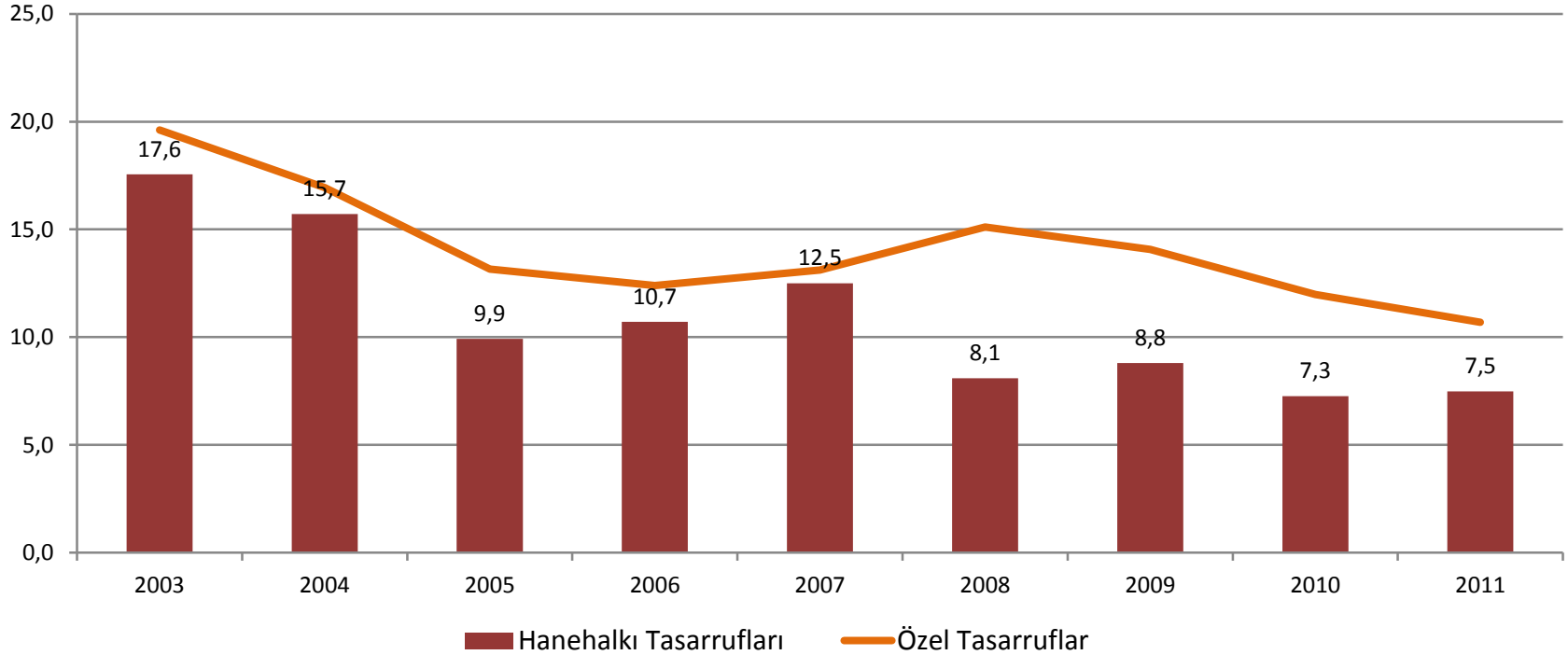

Kaynak: Kalkınma Bakanlığı

- 2000'li yıllarda yurtiçi tasarruf oranları önemli ölçüde gerilemiştir.
- Tasarruflardaki gerilemede özel kesim tasarruflarının azalması belirleyici olmuştur.

Yurtiçi Tasarrufların Gelişimi

Hanehalkı Tasarrufları (%)

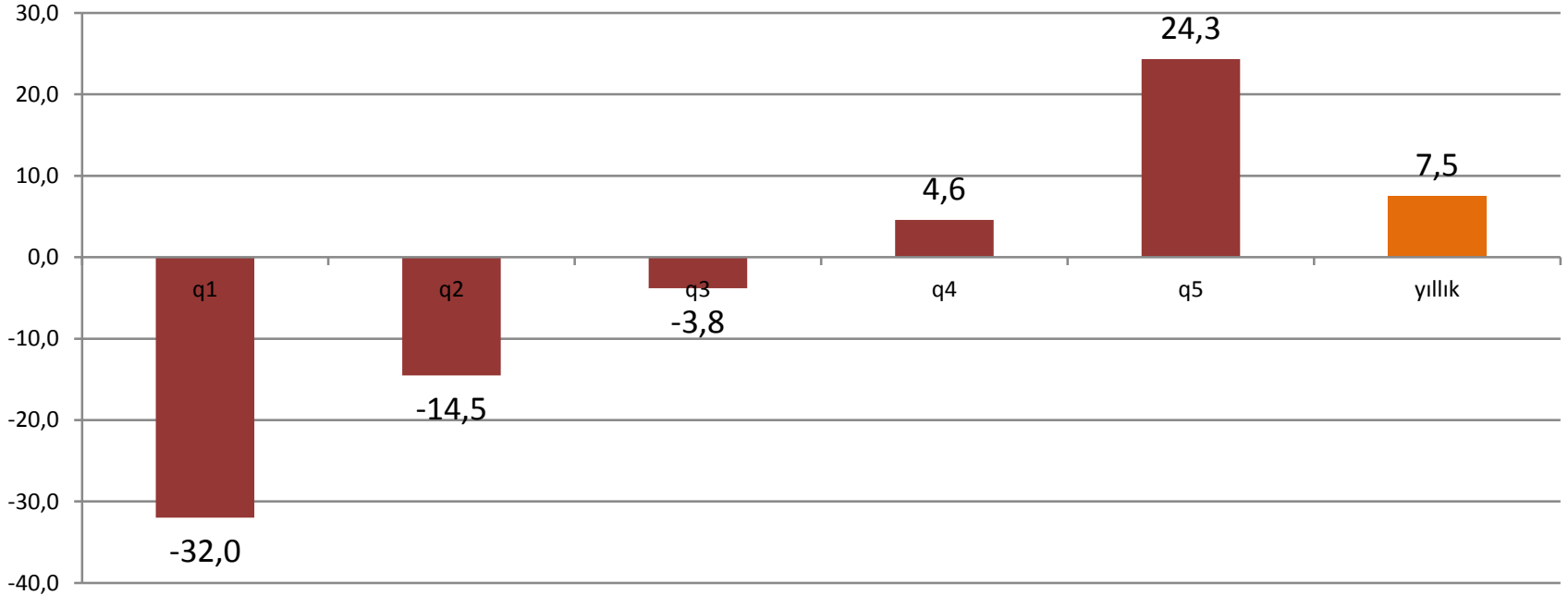

Kaynak: Kalkınma Bakanlığı, TÜİK Hanehalkı Bütçe Anketi

- Özel kesim tasarruflarındaki gerileme (farklı veri kaynağına dayalı olarak hesaplanan) hanehalkı tasarruflarında da gözlenmektedir.

Yurtiçi Tasarrufların Gelişimi

Gelir Gruplarına Göre Tasarruf Oranları - 2011 (%)

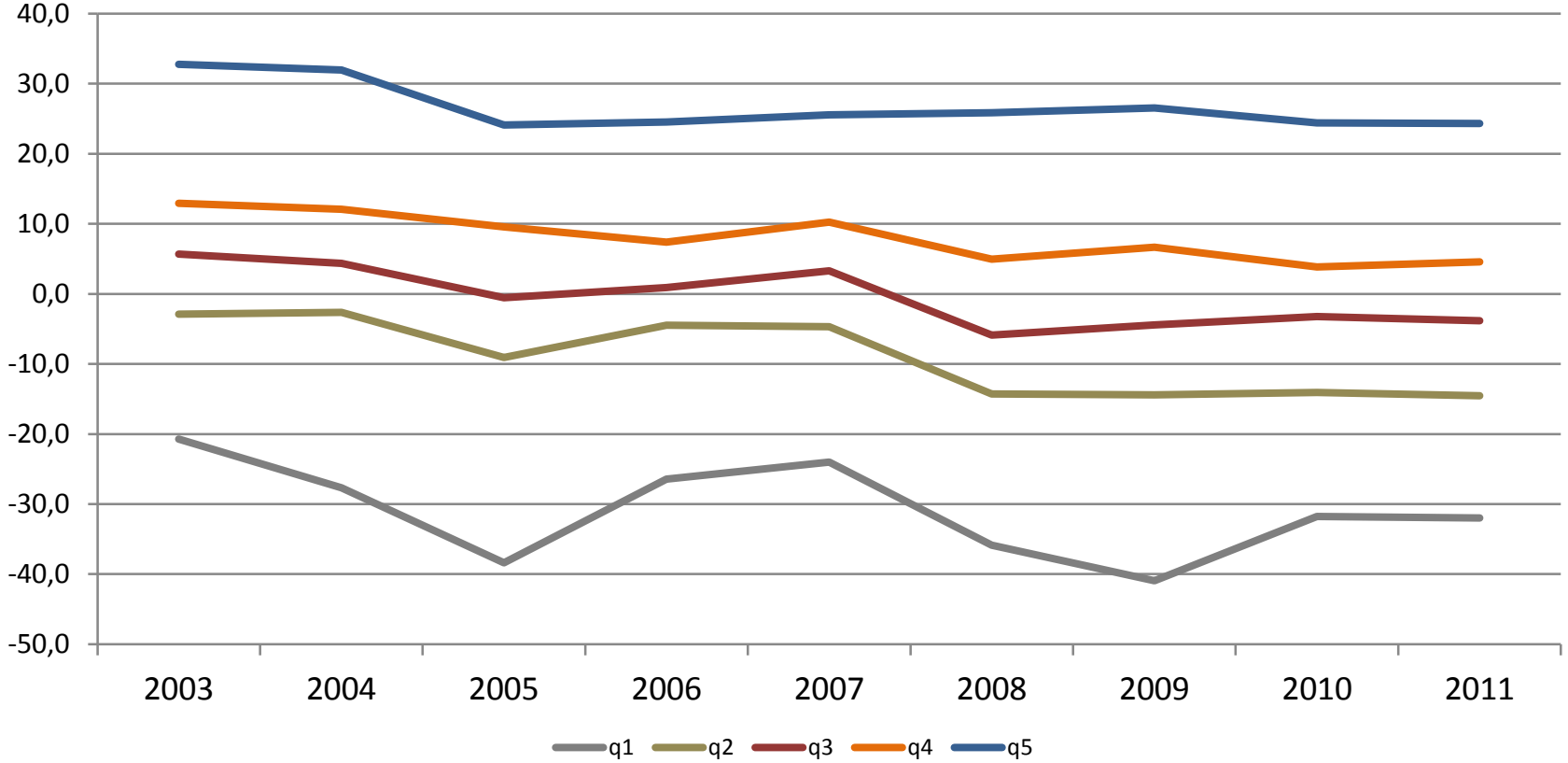

Kaynak: Kalkınma Bakanlığı, TÜİK Hanehalkı Bütçe Anketi

- İlk üç yüzde yirmilik gelir grubunda tasarrufların negatif olduğu görülmektedir.
- En üst yüzde yirmilik gelir grubundaki tasarruf oranının da oldukça düşük olduğu dikkat çekmektedir.

Yurtiçi Tasarrufların Gelişimi

Gelir Gruplarına Göre Tasarruf Oranları (%)

Kaynak: Kalkınma Bakanlığı, TÜİK Hanehalkı Bütçe Anketi

➤ Tasarruf oranının tüm gelir gruplarında gerilediği görülmektedir.

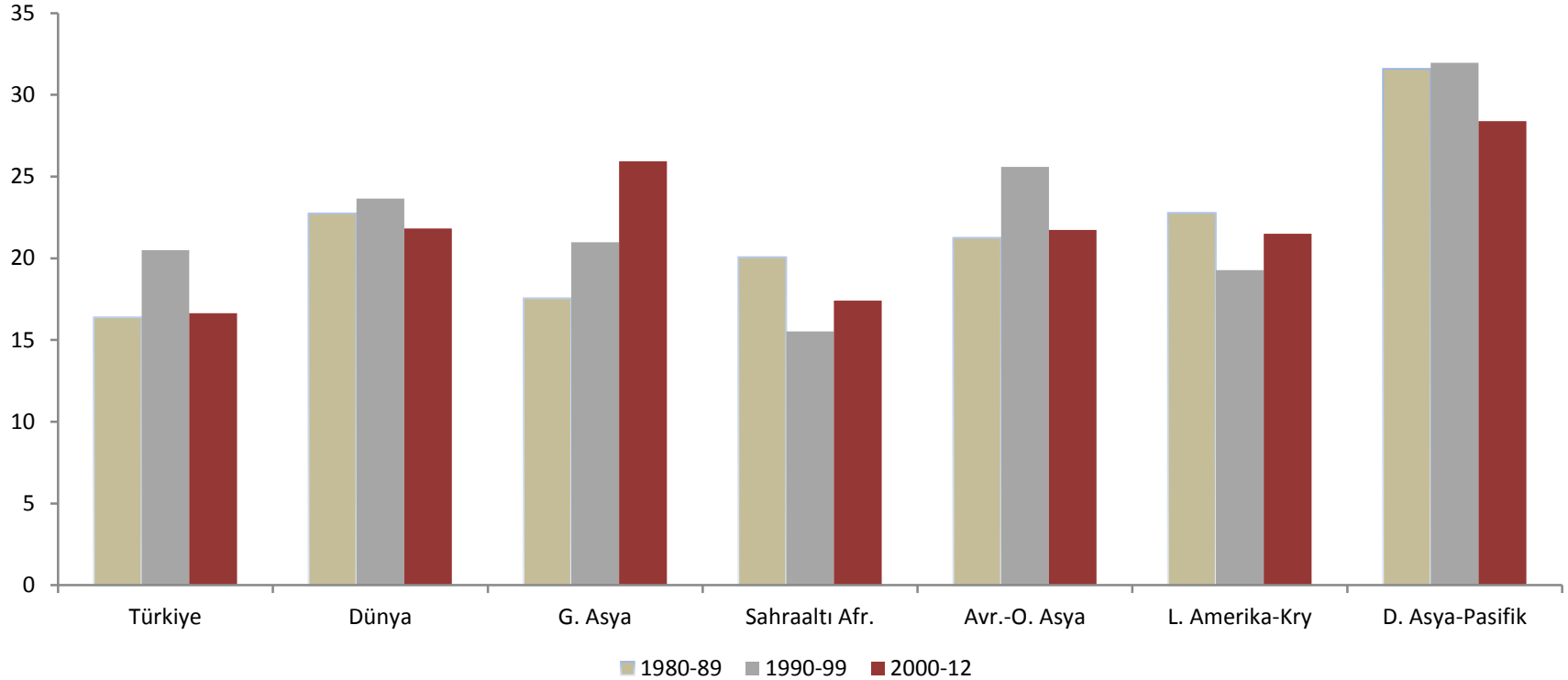
Sunum Planı

- Yurtiçi Tasarrufların Kalkınma İçin Önemi
- Yurtiçi Tasarrufların Gelişimi
- **Uluslararası Karşılaştırma**
- Yurtiçi Tasarruflardaki Gerilemenin Nedenleri
- Düşük Yurtiçi Tasarrufların Yol Açtığı Sorunlar
- Onuncu Kalkınma Planında Tasarruf Politikası

Uluslararası Karşılaştırma

Bölgelere Göre Tasarruf Oranları (%)

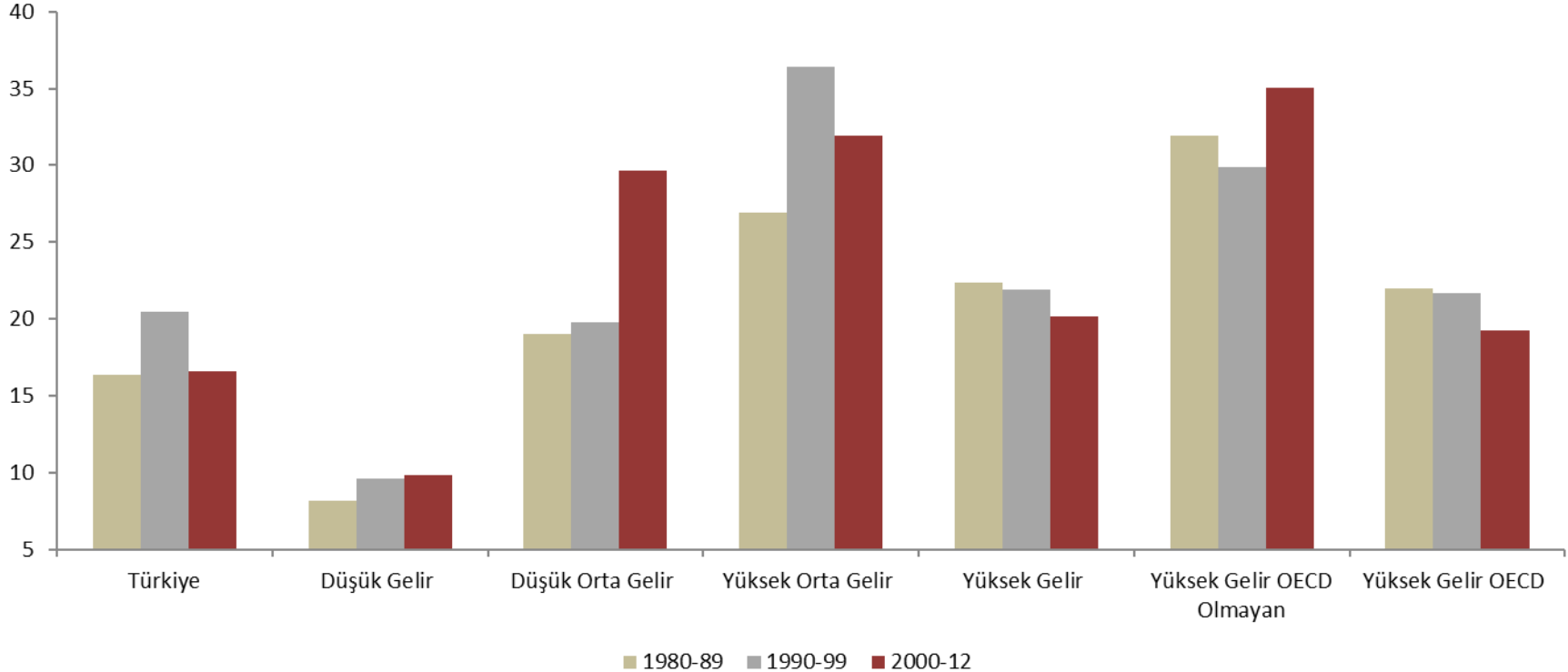

Kaynak: Dünya Bankası WDI Veritabanı

- Bölgeler bazında yapılan uluslararası karşılaştırma tasarruf oranlarımızın düşüklüğüne işaret etmektedir.

Uluslararası Karşılaştırma

Gelir Grubuna Göre Tasarruf Oranları (%)

Kaynak: Dünya Bankası WDI Veritabanı

- Gelir grupları bazında yapılan uluslararası karşılaştırma, tasarruf oranlarımızın düşük gelir grubu ülkeler haricindeki tüm gelir gruplarına göre daha düşük olduğunu göstermektedir.

Sunum Planı

- Yurtiçi Tasarrufların Kalkınma İçin Önemi
- Yurtiçi Tasarrufların Gelişimi
- Uluslararası Karşılaştırma
- **Yurtiçi Tasarruflardaki Gerilemenin Nedenleri**
- Düşük Yurtiçi Tasarrufların Yol Açtığı Sorunlar
- Onuncu Kalkınma Planında Tasarruf Politikası

Yurtiçi Tasarruflardaki Gerilemenin Nedenleri

Son yıllarda makro ekonomik ortamda yaşanan dönüşüm özel sektör tasarruflarında gerilemeye neden olmuştur.

- Enflasyonda düşüş => İhtiyati tasarruf eğilimini azaltmıştır
- Reel faiz oranlarında düşüş => Tasarrufların getirisini azaltmıştır
- Kredi genişlemesi => Likidite/borçlanma kısıtlarını gevşetmiştir
- Sermaye girişleri/TL'nin değerlenmesi => İthal ürünlerin cazibesini artırmıştır
  - ⇒ bugünün tüketiminde artış
  - ⇒ tasarruflarda azalma
  - ⇒ cari açıkta artış

Sunum Planı

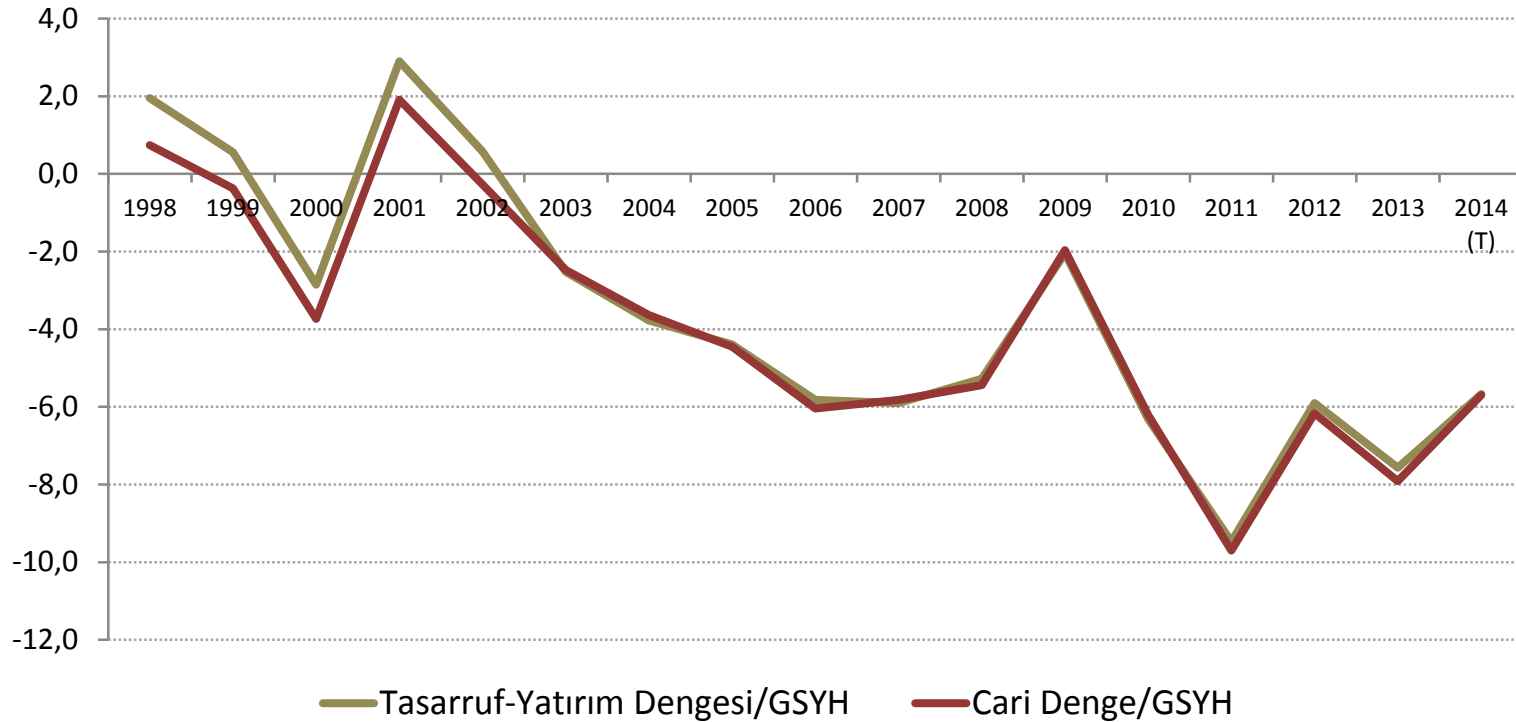

- Yurtiçi Tasarrufların Kalkınma İçin Önemi
- Yurtiçi Tasarrufların Gelişimi
- Uluslararası Karşılaştırma
- Yurtiçi Tasarruflardaki Gerilemenin Nedenleri
- **Düşük Yurtiçi Tasarrufların Yol Açtığı Sorunlar**
- Onuncu Kalkınma Planında Tasarruf Politikası

Düşük Yurtiçi Tasarrufların Yol Açtığı Sorunlar

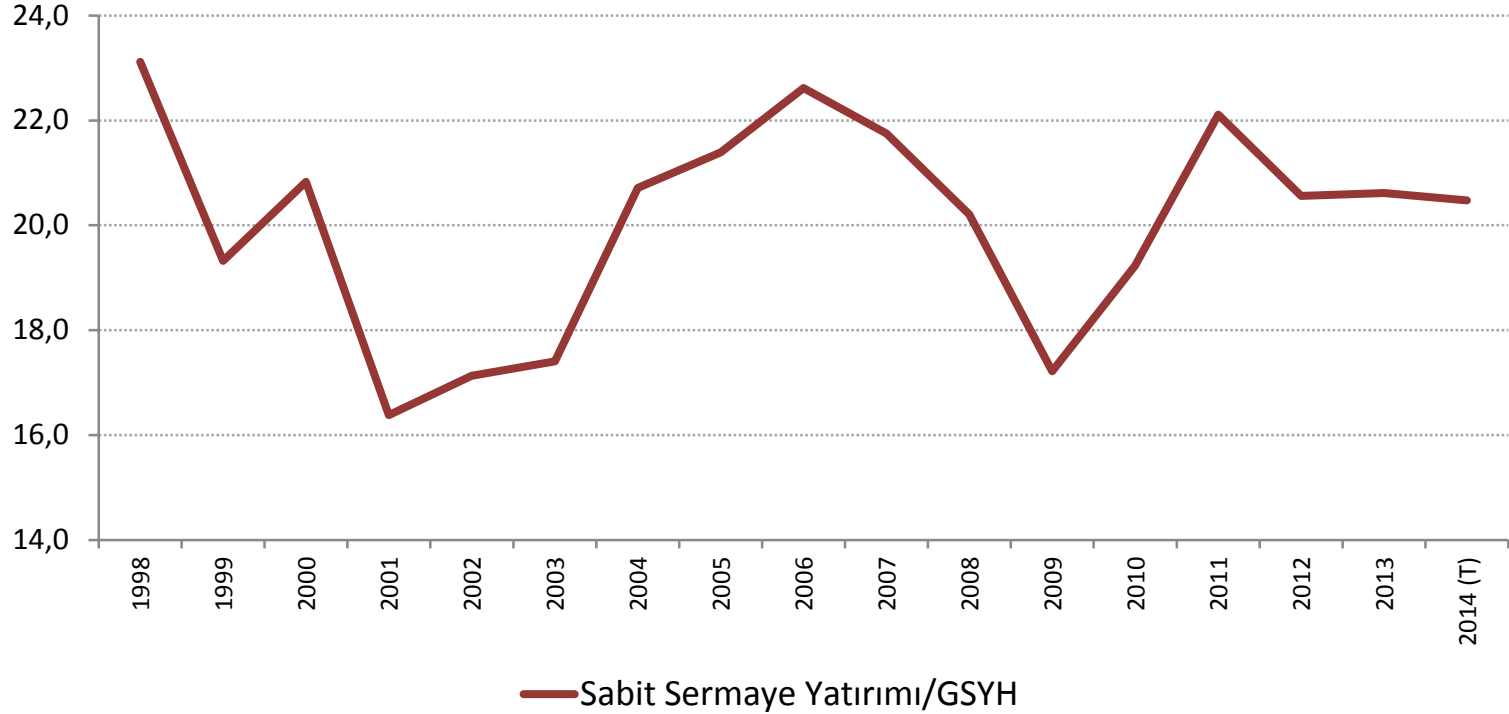
Tasarruf-Yatırım Dengesi vs. Cari İşlemler Dengesi (%)

➤ Cari işlemler açığı tasarruf-yatırım açığını yansıtmaktadır.

Düşük Yurtiçi Tasarrufların Yol Açtığı Sorunlar

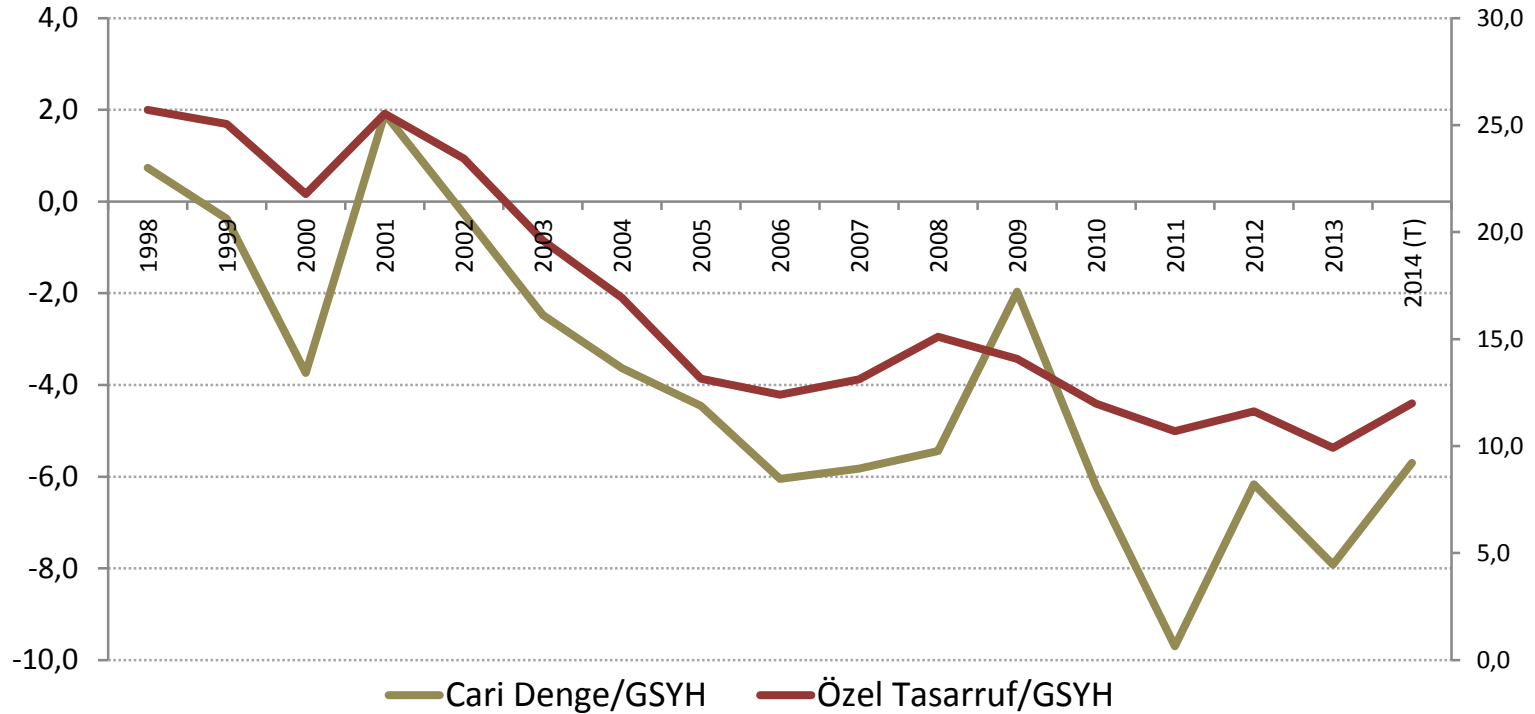
Sabit Sermaye Yatırımlarının GSYH İçindeki Payı (%)

- Ancak yatırımların GSYH içindeki payı (geniş marjlarla dalgalanmakla birlikte) durağandır ve seviye olarak yüksek değildir.

Düşük Yurtiçi Tasarrufların Yol Açtığı Sorunlar

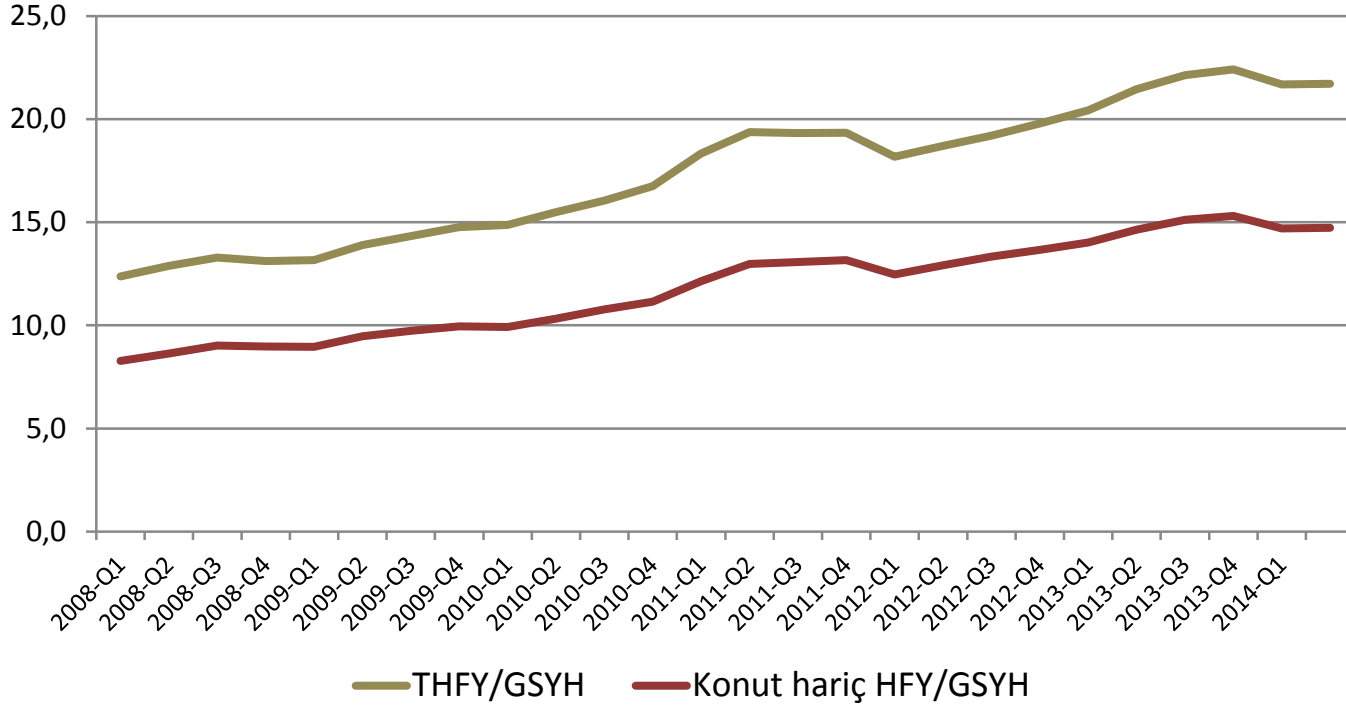
Özel Tasarruflar ve Cari İşlemler Dengesi (%)

- Cari açığındaki hareketleri esas olarak özel tasarruflardaki hareketin sürüklediği görülmektedir.
- Özel tasarruflardaki düşüş potansiyel kırılma kaynağı olarak ortaya çıkmaktadır.

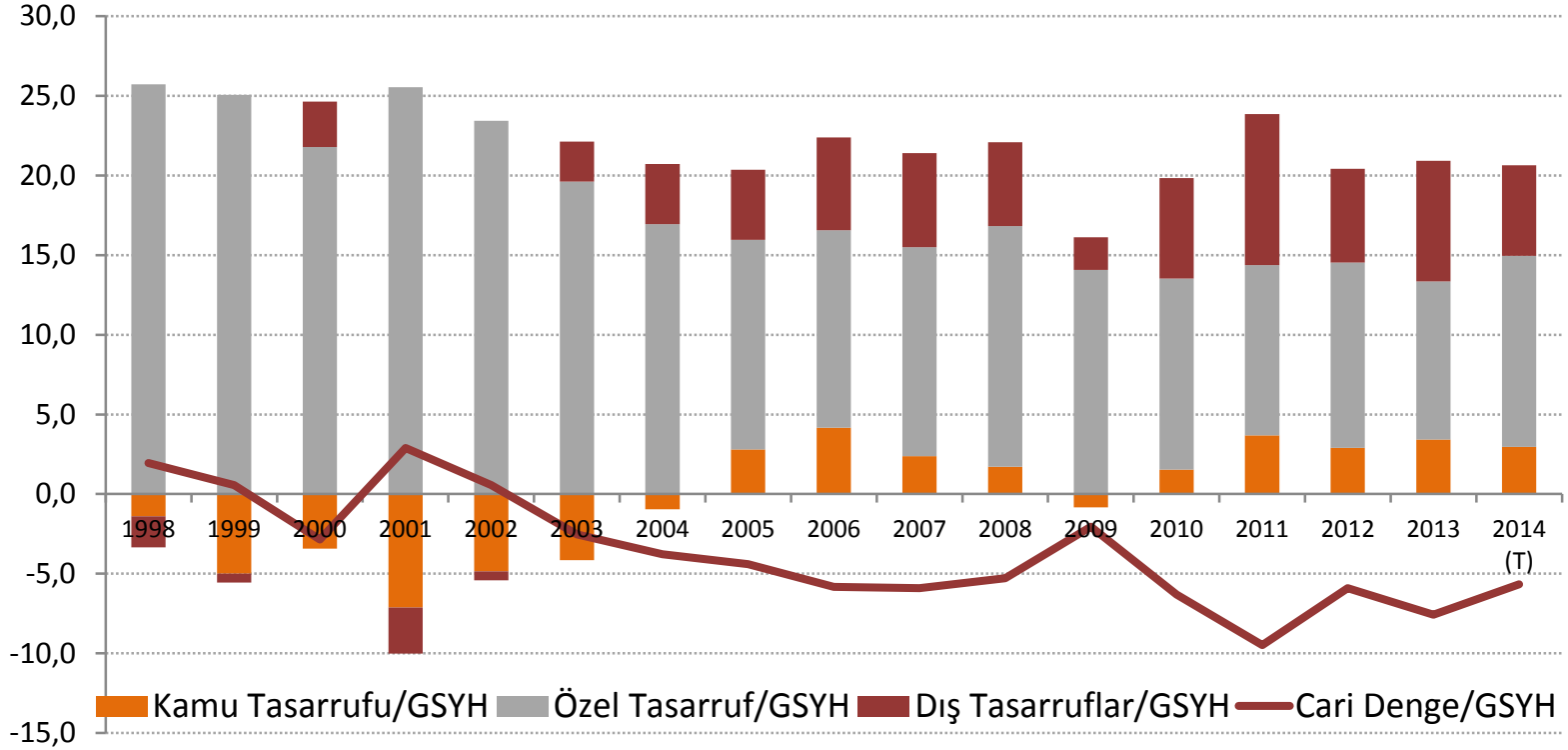
Düşük Yurtiçi Tasarrufların Yol Açtığı Sorunlar

Hanehalkı Finansal Yükümlülükleri

Düşük Yurtiçi Tasarrufların Yol Açtığı Sorunlar

Yatırımların Finansmanı

Kaynak: Kalkınma Bakanlığı

Sunum Planı

- Yurtiçi Tasarrufların Kalkınma İçin Önemi
- Yurtiçi Tasarrufların Gelişimi
- Uluslararası Karşılaştırma
- Yurtiçi Tasarruflardaki Gerilemenin Nedenleri
- Düşük Yurtiçi Tasarrufların Yol Açtığı Sorunlar
- **Onuncu Kalkınma Planında Tasarruf Politikası**

10. Kalkınma Planında Tasarruf Politikası

Tasarrufların artırılması politika gündemine alınması gereken bir başlık olarak öne çıkmaktadır.

- Tasarrufların önemine ilişkin farkındalığın artırılması
  - Hem politika düzeyinde
  - Hem de kamuoyunda
- Aşırı tüketimi kontrol altına alma
- Kalkınma politikası gündeminin bir parçası olarak tasarrufların teşviki

10. Kalkınma Planında Tasarruf Politikası

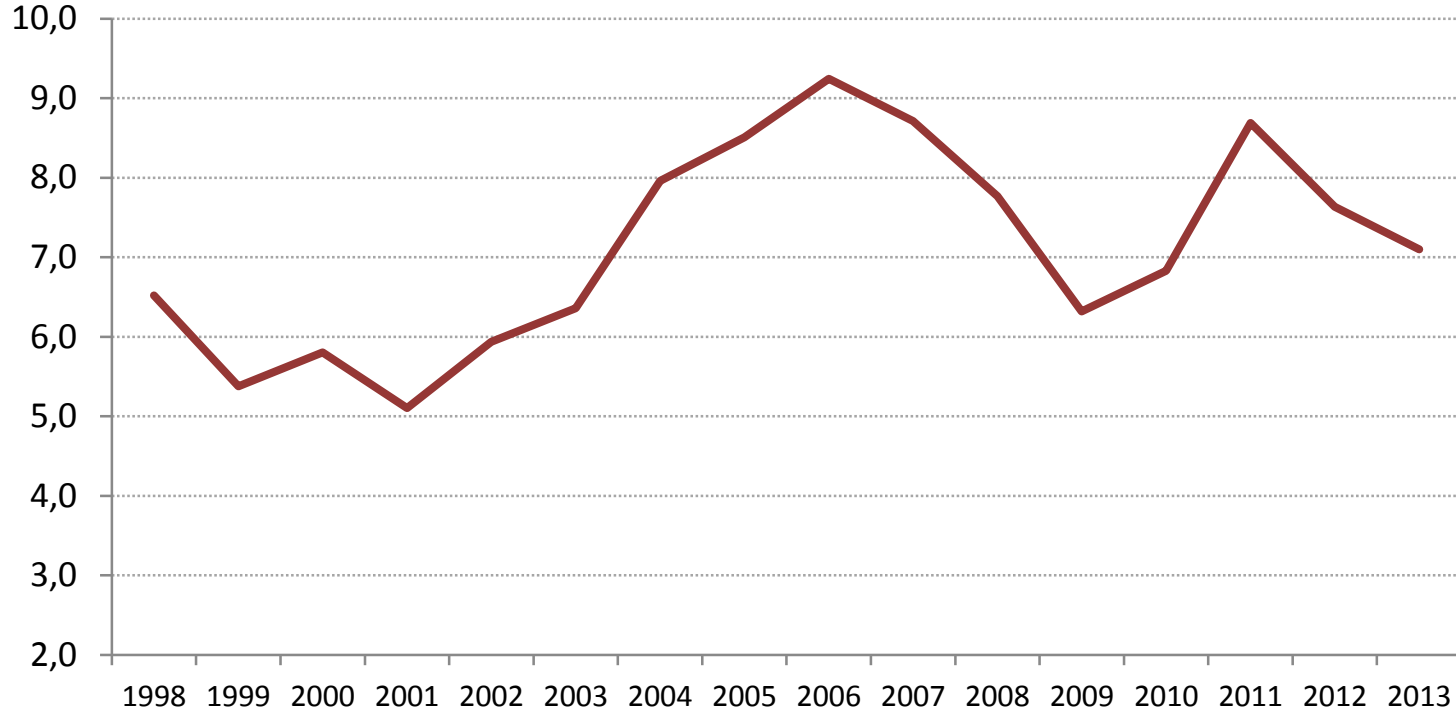

Tasarrufların üretken alanlara yönlendirilmesi, en az tasarrufların artırılması kadar önemlidir.

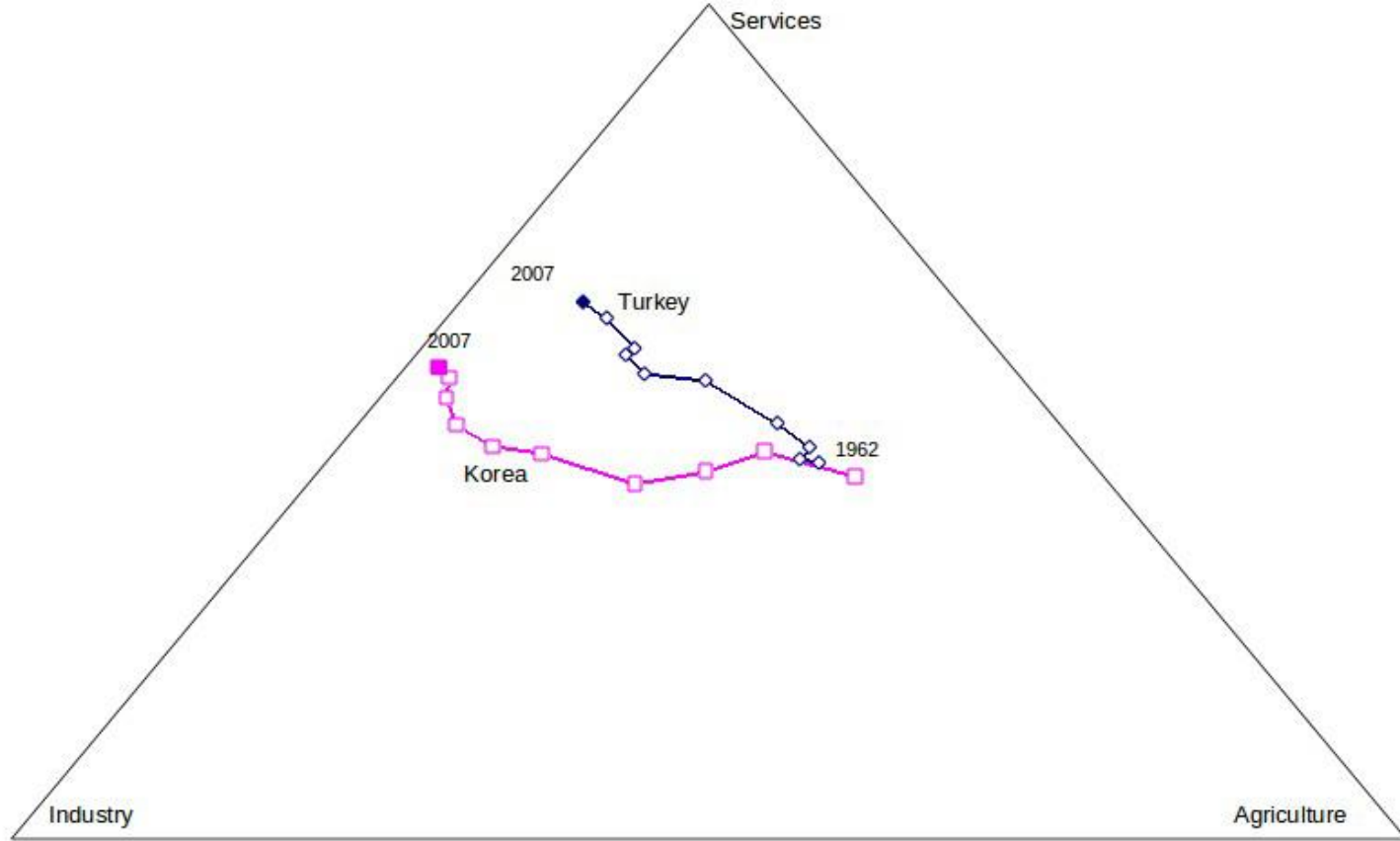
- Türkiye’de sanayi yatırımlarının oranı oldukça düşük seyretmektedir.
- Ticarete konu olmayan sektörlerin ekonomideki ağırlığı önemli ölçüde artmıştır.
- Gayrimenkulün bir yatırım aracı olarak algılanmasının zarar verici olduğu küresel krizde kanıtlanmıştır.
- Ticarete konu olan sektörlerde verimliliği artırma ihtiyacı devam etmektedir.

10. Kalkınma Planında Tasarruf Politikası

Sanayi Yatırımları/GSYH (%)

10. Kalkınma Planında Tasarruf Politikası

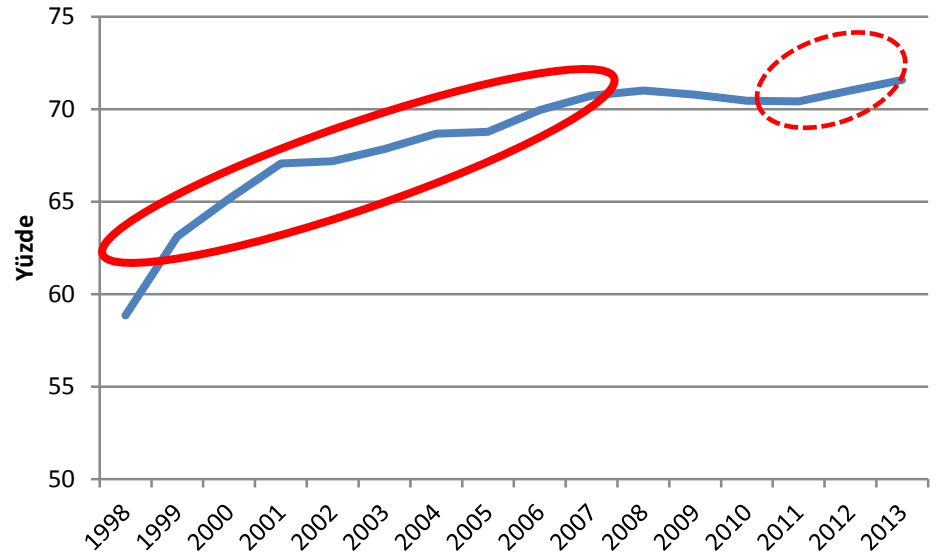

Kaynak: Erol Taymaz, 5. İzmir İktisat Kongresi Sunumu

10. Kalkınma Planında Tasarruf Politikası

- Türkiye ekonomisinde ticarete konu olmayan sektörlerdeki üretimin toplam hasıla içindeki payı artış eğilimi göstermektedir.
- Son yaşanan küresel krizden itibaren artış eğilimi yavaşlamaktadır.
- Önümüzdeki dönemde üretim yapısının ticarete konu olan (imalat sanayi gibi) sektörler lehine dönüşümün sağlanması yüksek büyüme oranlarının sağlanması ve sürdürülmesi açısından önem arz etmektedir.

Ticarete Konu Olmayan Sektörlerin GSYİH İçindeki Payı

Kaynak: TÜİK

10. Kalkınma Planında Tasarruf Politikası

- 10. Kalkınma Planında bir yandan yurt içi tasarrufların artırılarak Türkiye ekonomisindeki kırılğanlığın azaltılması amaçlanırken diğere taraftan kaynakların üretken alanlara yönlendirilmesi amaçlanmaktadır.
- Bu çerçevede 10. Kalkınma Planında yurt içi tasarrufları artırmaya yönelik bir program yer almaktadır.
- Onuncu Plan bünyesinde yer alan bir dizi program da Yurtiçi Tasarrufların Artırılması ve İsrafın Önlenmesi Programını tamamlayıcı niteliktedir.

10. Kalkınma Planında Tasarruf Politikası

Yurtiçi Tasarrufların Artırılması ve İsrafın Önlenmesi Programı

- Mali Piyasa Araçlarıyla Tasarrufların Özendirilmesi
- İsrafın Azaltılması ve Mükerrer Tüketimin Önlenmesi
- Kredi Düzenlemeleriyle Tasarrufların Özendirilmesi ve Üretken Yatırımlara Yönlendirilmesi
- Tamamlayıcı Sigortacılığın Geliştirilmesi
- Vergisel Araçlarla Tasarrufların Özendirilmesi ve Üretken Yatırımlara Yönlendirilmesi

10. Kalkınma Planında Tasarruf Politikası

Kamu Maliyesi Tedbirleri:

- Vergi sisteminin tasarrufları özendirme derecesi bakımından gözden geçirilmesi
  - Dolaylı vergiler/Dolaysız vergiler (Gelir vergisi)
- Lüks ve/veya ithal karakterli tüketim mallarının tüketimini caydırıcı vergilendirme
- Emlak vergisi sistemi ve uygulamalarının etkinleştirilmesi
- Gayrimenkullerin elden çıkarılmasında değer artış kazançlarının vergilendirilmesi
- İmar Planı değişiklikleri sonucunda ortaya çıkan değer artışlarının etkin bir şekilde vergilendirilmesi
- Üretken yatırımların artırılmasını teşvik edici düzenlemeler
- Uzun vadeli tasarrufu teşvik edecek özel amaçlı tasarruf mekanizmaları

Teşekkürler!